

Aleg 832

Sprawozdanie

Komisji szkolnej o wniosku p. Merunowicza w przedmiocie zorganizowania zawodowej nauki robót kobiecych w kraju.

Wysoki Sejmie!

W czasie tegorocznej rozprawy budżetowej nad rubryką V. budżetu krajowego na rok 1910 p. Merunowicz wniósł rezolucję następującej treści:

„Sejm wzywa c. k. Radę szkolną krajową, ażeby wspólnie z Komisją krajową dla spraw przemysłowych wzięła pod rozwagę plan urządzenia kursów specjalnych jakoteż systematycznego mnożenia w kraju zawodowych szkół robót kobiecych o praktycznym kierunku zarobkowym t. j. szkół, mających na celu ułatwić kobietom zarobkowanie robotami ręcznymi, ażeby i na tem polu swojskie wyroby miejscowe mogły zastępować w handlu obcokrajowe towary“.

Wysoki Sejm uchwałą z 31. stycznia b. r. przekazał tę rezolucję Komisji szkolnej do zbadania i zdania sprawy w ciągu bieżącej sesji.

Nie potrzeba, zdaje się dowodzić, że organizacya robót kobiecych ma obok wychowawczego doniosłe znaczenie społeczne, łączy się bowiem nietylko z kwestyą wychowania kobiecego, ale otwierając zarazem kobietom obszerne, nowe pola pracy zarobkowej, może się także w poważnym stopniu przyczynić do podniesienia i rozwoju wytwórczości rodzimej. Społeczna strona sprawy tem silniej może wybijać się na czoło w naszym kraju, gdzie pozbawione dziś na ogół sposobności do praktycznego kształcenia się w kierunku ręcznej pracy zarobkowej, kobiety — po za zawodem nauczycielskim — chwytają się z konieczności przeważnie rozlicznych zajęć biurowych, choćby one nieraz nie odpowiadały ich wrodzonemu uzdolnieniu i zamiłowaniu. W ten sposób marnuje się niewątpliwie poważny zasób sił, które, skierowane na drogę odpowiedniej pracy wytwórczej, mogłyby być napewne z nie-małym pożytkiem dla przemysłowej produktyjności kraju zużytkowane.

Szkoła, ludowa i wydziałowa, mając na celu ogólne kształcenie młodzieży, nie może głównego kłaść nacisku na naukę praktycznej pracy zarobkowej, nauki bowiem nie może specjalizować, a nadto poświęcona jest dziatwie, pod względem fizycznym i umysłowym zbyt jeszcze nierozwiniętej, iżby nauka, dążąca do samo-

dzielnego wykonywania pracy wytwórczej, mogła jej dawać istotną korzyść. Stąd też nauka robót kobiecych w tych szkołach musi mieć raczej charakter wychowawczy aniżeli praktyczny, a o ile obecne urządzenie tej części nauki szkolnej może również wykazuje pewne niedomagania lub braki, Komisya nie wątpi, że c. k. Rada szkolna krajowa, mając zamiar poświęcić osobną ankietę sprawom szkolnictwa żeńskiego, podda gruntownemu rozpatrzeniu także sprawę nauki robót kobiecych w szkołach, zwłaszcza wydziałowych.

Jeżeli wszakże chodzi — a taką była wyraźna intencya wnioskodawcy — o zatrudnienie szerokich zastępów kobiet w kraju robotami ręcznymi w celach zarobkowych, to nauka tych robót powinna być traktowana nie jako pomocniczy wyłącznie środek wychowawczy, ale jako właściwa nauka rzemiosła i należy ją zorganizować tak, jak naukę innych fachowych zajęć wytwórczych. Słowem, potrzeba do tego nietylko fachowych sił nauczycielskich, ale i należycie urządzonych specjalnych zakładów, w którychby starszym dziewczętom i kobietom dorosłym udzielano systematycznej nauki robót kobiecych w celach zarobkowych.

Urządzenie takiej nauki w kraju naszym jest i zgoła niedostateczne i jednostronne. Osobnych szkół fachowych żeńskich na wzór podobnych zakładów istniejących zagranicą, nie posiadamy właściwie wcale, a zaprowadzone n. p. w państwowej szkole przemysłowej we Lwowie żeńskie kursy koronkarstwa i haftu ozdobnego pozostawiają wiele do życzenia, już choćby dlatego, że niezupełnie odpowiadają potrzebom na ogół niezamożnej i mało jeszcze uprzemysłowionej ludności kraju. Ze wszech miar byłoby pożądanę, aby ten zaczątek zawodowego kształcenia kobiet w lwowskiej szkole przemysłowej odpowiednio do potrzeb ogółu rozwinąć, aby naukę praktyczną rozszerzyć na takie gałęzie pracy zarobkowej, któreby miały do pewnego stopnia z góry zapewniony zbyt potrzebnych w życiu codziennem wytworów w szerokich masach ludności, n. p. na kursy kroju i szycia bielizny, kroju i szycia odzieży, na wyroby pończosznicze, szmuklerstwo, intrteligatorstwo i t. p., oraz aby naukę zawodową takich przedmiotów połączyć z warsztatami, któreby umożliwiały uczestniczkom wydoskonalenie się w pracy i uprawniały je w przyszłości do samoistnego wykonywania zawodu. W tym celu należałoby zdaniem Komisji wezwać c. k. Rząd, aby w powyższych kierunkach rozszerzył i uzupełnił dotychczasowe kursy żeńskie w państwowej szkole przemysłowej we Lwowie.

Pozatem atoli nasuwa się w ogóle potrzeba zakładania w kraju fachowych szkół robót kobiecych. Sprawa ta wymaga niewątpliwie dojrzałego rozważenia i gruntownego opracowania. Zanim to nastąpi, byłoby rzeczą bardzo wskazaną pomyśleć o zaradzeniu choćby potrzebom najpilniejszym i przystąpić do zorganizowania praktycznej nauki robót kobiecych środkami prostszymi i mniej kosztownymi w całym kraju, aby ile możności jak najszerszy ogół kobiet żądnych tego rodzaju nauki, mógł z niej korzystać.

Organizowanie kilkutygodniowych czy w razie potrzeby kilkumiesięcznych wędrownych kursów fachowych, urządzanych systematycznie w większych miastach powiatowych, mogłoby zdaniem Komisji sprawie, o którą chodzi, dobre oddać usługi. Rzeczą jest c. k. Rady szkolnej krajowej, w porozumieniu z Komisją krajową dla spraw przemysłowych, ułożenie odpowiedniego planu urządzenia takich kursów wędrownych, wyszukanie nadających się do tego sił nauczycielskich i wypracowanie także planu finansowego całej akcji.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya szkolna, wychodząc nieco poza ramy rezolucyi p. Merunowicza, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Wzywa się c. k. Rząd, aby istniejące w państwowej szkole przemysłowej we Lwowie, kursy robót kobiecych zreformował i rozszerzył w myśl uwag w sprawozdaniu niniejszem zawartych.

2. Wzywa się c. k. Radę szkolną krajową, aby wzięła pod rozwagę potrzebę zakładania w kraju zawodowych szkół przemysłowych dla kobiet i z przeprowadzonych w tym względzie badań zdała Sejmowi sprawę.

3. Wzywa się c. k. Radę szkolną krajową, aby w porozumieniu z Komisją krajową dla spraw przemysłowych opracowała i przedłożyła Sejmowi na najbliższej sesji plan urządzenia w całym kraju wędrownych kursów nauki robót kobiecych o praktycznem kierunku zarobkowym.

Tem samem załatwia się także petycye wniesione do Wysokiego Sejmu do L. 5.886/4.358 i 5.887/4.359.

Przewodniczący:
Bandrowski.

Sprawozdawca:
Adam.

